

1 GIỚI THIỆU SÁCH GIÁO KHOA**1.1. Quan điểm biên soạn sách giáo khoa môn Lịch sử và Địa lí 6**

– Việc biên soạn SGK môn Lịch sử và Địa lí 6 nhằm thực hiện cụ thể hoá những nội dung và yêu cầu cần đạt của CTGDPT môn Lịch sử và Địa lí cấp Trung học cơ sở (THCS) nói chung và Chương trình Lịch sử và Địa lí lớp 6 nói riêng, trong đó có yêu cầu quan trọng đối với việc hình thành, phát triển cho HS các phẩm chất chủ yếu, các năng lực chung và năng lực khoa học với biểu hiện đặc thù là năng lực lịch sử, địa lí tạo tiền đề để HS tiếp tục học lên cấp Trung học phổ thông (THPT), học nghề hoặc tham gia đời sống lao động, trở thành những công dân có ích.

– SGK *Lịch sử và Địa lí 6* được biên soạn tuân thủ các quan điểm chung về biên soạn SGK, đồng thời cũng đảm bảo những yêu cầu đặc thù riêng, đó là:

- + Bảo đảm tính kế thừa, phát huy các ưu điểm của SGK hiện hành ở nước ta, tiếp thu kinh nghiệm viết SGK của những nền giáo dục tiên tiến trên thế giới.
- + SGK không chỉ là tài liệu cung cấp tri thức mà phải là một hệ thống các kế hoạch học tập giúp HS tích cực và chủ động tiếp thu kiến thức, góp phần hình thành và phát triển những năng lực cốt lõi, tạo điều kiện để HS tự học và giúp GV tổ chức tốt các hoạt động học tập của HS, góp phần đổi mới phương pháp dạy học lịch sử – địa lí.
- + Bảo đảm phát triển phẩm chất và năng lực của HS thông qua các nội dung lịch sử – địa lí theo yêu cầu cần đạt của Chương trình, chú trọng luyện tập và thực hành, vận dụng các kiến thức đã học để giải quyết các vấn đề trong học tập và đời sống.

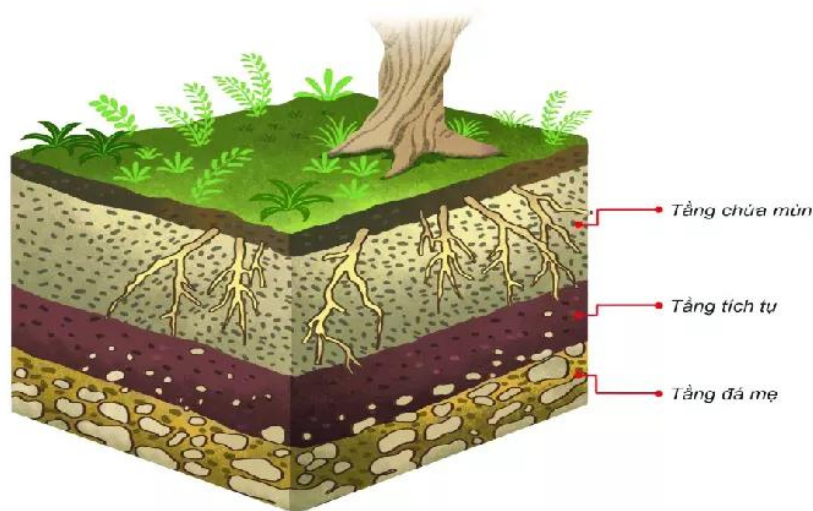
– Quan điểm về lựa chọn kiến thức và tinh giản nội dung:

- + Ở lớp 6, HS lần đầu tiên được tiếp xúc với bộ môn Lịch sử và Địa lí với tư cách là các môn khoa học (mặc dù ở lớp 4 và lớp 5 các em đã được tiếp cận với môn Lịch sử và Địa lí nhưng chỉ dưới dạng một số nội dung lịch sử dân tộc, địa lí đất nước và thế giới ở mức độ rất đơn giản, gắn liền với các câu chuyện về lịch sử, địa lí phù hợp với tâm lí, lứa tuổi HS tiểu học).
- + Vì vậy, việc lựa chọn kiến thức phải vừa đảm bảo tính khoa học, vừa phù hợp với trình độ, năng lực nhận thức và hấp dẫn HS, trong đó ưu tiên lựa chọn những kiến thức:
  - Phù hợp với nội dung và yêu cầu cần đạt của Chương trình.
  - Cơ bản nhất, có tính điển hình cao.

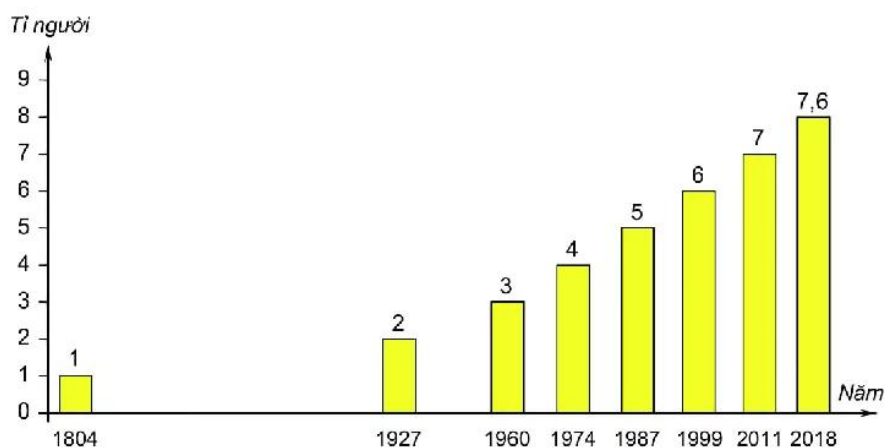
- Phù hợp với khả năng tiếp thu và sự quan tâm, hấp dẫn HS.
  - Có ảnh hưởng tích cực đến sự phát triển năng lực của HS.
- + Nội dung các kiến thức đã được lựa chọn được trình bày một cách tinh giản theo các quan điểm sau:
- Tập trung vào nội dung cơ bản.
  - Cô đọng, lược bỏ những chi tiết phức tạp, những chi tiết không thực sự cần thiết cho việc hình thành kiến thức cơ bản; đơn giản hoá nội dung phù hợp với trình độ tiếp thu của HS lớp 6.
  - Trực quan hoá thông qua hình ảnh, sơ đồ, lược đồ, trục thời gian, mô hình,...
  - Không mở rộng phạm vi nội dung kiến thức ra ngoài những quy định của Chương trình.

1.2. Những điểm mới cơ bản của sách giáo khoa môn Lịch sử và Địa lí lớp 6

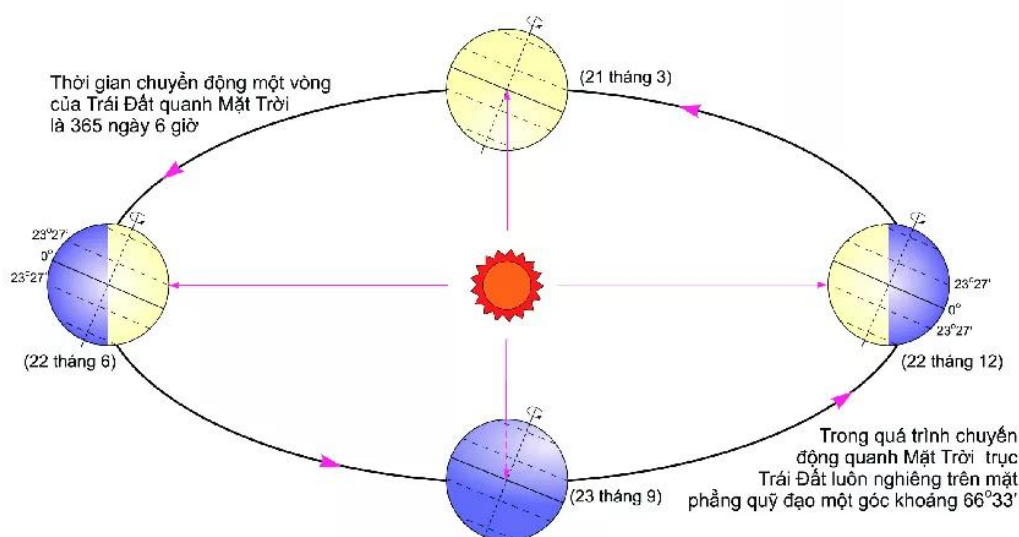
- Căn cứ vào yêu cầu cần đạt của Chương trình, nội dung thông tin được cung cấp rất ngắn gọn, cơ bản, phần còn lại là cung cấp tư liệu (bảng chữ viết, lược đồ, sơ đồ, tranh ảnh, mô hình, biểu đồ, bảng số liệu,...). Sau đó thường có các câu hỏi/bài tập mà dựa vào đó GV có thể tổ chức các hoạt động tự nhận thức cho HS. Các em sẽ được bộc lộ quan điểm, hiểu biết của mình về lịch sử – địa lí, biết phân biệt đúng, sai, biết nhận xét, đánh giá,... chủ động hơn trong việc tự rút ra kiến thức, tự thực hành và vận dụng kiến thức hoặc liên hệ với cuộc sống, chứ không chỉ học thuộc hoặc bị động lĩnh hội những kiến thức có tính bắt buộc từ SGK hay GV cung cấp như trước đây. Từ đó, góp phần hình thành và phát triển năng lực tìm hiểu lịch sử độc lập và năng lực nhận thức khoa học ở HS.

Mô hình phẫu diện đất (Các tầng đất)

Biểu đồ dân số thế giới qua các năm

Sơ đồ chuyển động của Trái Đất quanh Mặt Trời

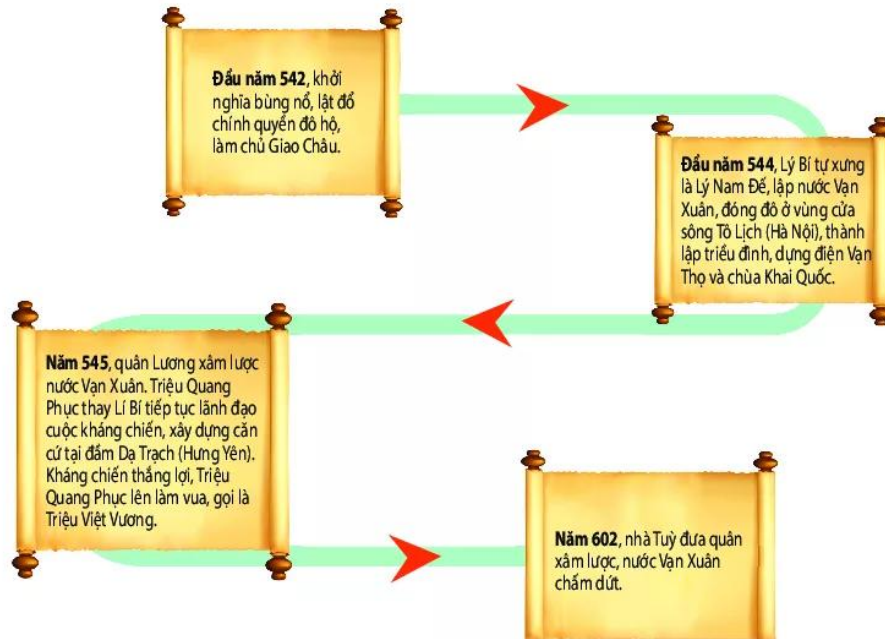
"Trước đây những người làm thứ sử thấy đất châu (Giao Chỉ) có các thứ ngọc trai, lông (chim) trĩ, tê, voi, đồi mồi, hương lạ, gỗ tốt, nhiều người không liêm khiết, vor vét của cải cho đầy, rồi lại xin đổi đi."

(Theo Đại Việt sử kí toàn thư (bản dịch), Tập 1, Sđd, tr.160)

Tư liệu lịch sử

- Khi biên soạn về một sự kiện, tiến trình lịch sử, các tác giả không chú trọng trình bày về diễn biến với những mốc thời gian chi tiết, mà nếu có thì được thiết kế rất ngắn gọn, dễ hiểu, sinh động dưới dạng đồ họa. Các mốc thời gian thể hiện tiến

trình lịch sử chủ yếu được thể hiện trên trục thời gian, gắn với hình ảnh tiêu biểu, dễ ghi nhớ (nếu có).

Sơ đồ diễn biến cuộc khởi nghĩa Lý Bí

- Hoạt động luyện tập, vận dụng – kết nối kiến thức với cuộc sống rất được chú trọng, được thể hiện cả trong nội dung bài học và đặc biệt là trong các câu hỏi, bài tập luyện tập và vận dụng cuối mỗi bài.
- Như trên đã nói, khi trình bày nội dung, các tác giả SGK không cung cấp các kiến thức một cách chi tiết mà chỉ đề cập những nội dung rất cơ bản, súc tích, ngắn gọn. Sau mỗi đơn vị kiến thức thường có các trích đoạn tư liệu (phần Lịch sử) hoặc tranh ảnh, lược đồ, sơ đồ,... kèm theo (cả phần Lịch sử và phần Địa lí). Dựa vào đó, GV có thể hướng dẫn HS hoạt động nhận thức để tìm hiểu, khai thác rút ra các kiến thức cơ bản, trọng tâm, đồng thời rèn luyện các kĩ năng môn học có trong bài. Cuối mỗi bài là các câu hỏi, bài tập cũng được biên soạn theo các mức độ khác nhau: ôn tập, củng cố kiến thức, rèn luyện kĩ năng, vận dụng/kết nối. Các câu hỏi, bài tập luyện tập kiến thức, kĩ năng nhằm giúp HS biết trình bày, giải thích các hiện tượng, vấn đề lịch sử hay địa lí, biết suy luận, đánh giá, tranh luận đúng sai,... về một vấn đề nào đó trong bài. Các yêu cầu vận dụng nhằm giúp HS biết liên hệ giữa các nội dung, vấn đề lịch sử – địa lí vừa được học để bước đầu lí giải những vấn đề của thực tiễn cuộc sống hiện nay.

Những điểm trên đây được coi là những điểm mới cơ bản của SGK *Lịch sử và Địa lí 6* theo định hướng phát triển phẩm chất và năng lực HS. Với cấu trúc và nội dung của cuốn sách gồm các hoạt động: mở đầu, tìm hiểu và hình thành kiến thức mới, các câu hỏi củng cố bài, các bài tập rèn luyện kĩ năng và vận dụng, kết nối quá khứ với hiện

tại (phần Lịch sử), liên hệ các vấn đề của thế giới, toàn cầu với thực tế của Việt Nam hoặc địa phương (phần Địa lí),... HS sẽ có nhiều cơ hội tham gia các hoạt động học tập một cách tích cực và chủ động, từ đó giúp hình thành các phẩm chất và năng lực cơ bản.

Đồng thời, cách trình bày và cấu trúc cuốn sách cũng là những gợi ý thiết thực cho GV có thể sử dụng phối hợp nhiều phương pháp và hình thức tổ chức dạy học khác nhau như: học trên lớp, thảo luận, hỏi đáp, đóng vai, trò chơi học tập, xem phim ảnh, video clip, tham quan,... Tuy nhiên, các hoạt động dạy học trong SGK Lịch sử và Địa lí 6 mang tính mở, chỉ là gợi ý, GV có thể linh hoạt, sáng tạo trong quá trình dạy học sao cho phù hợp với điều kiện thực tiễn của trường, lớp, vùng, miền và năng lực riêng của mỗi người.